



Datum van inontvangstneming : 11/12/2015

**Zaak C-558/15**

**Verzoek om een prejudiciële beslissing**

**Datum van indiening:**

2 november 2015

**Verwijzende rechter:**

Tribunal da Relação do Porto (Portugal)

**Datum van de verwijzingsbeslissing:**

29 september 2015

**Verzoekers:**

Alberto José Vieira de Azevedo

Maria da Conceição Ferreira da Silva

Carlos Manuel Ferreira Alves

Rui Dinis Ferreira Alves

Vítor José Ferreira Alves

**Verweerders:**

CED Portugal Unipessoal, Lda

Instituto de Seguros de Portugal - Fundo de Garantia Automóvel

---

*Samenvatting van het procesverloop*

Hogere beroepen, [OMISSIS] in de gewone procedure ingesteld tegen de uitspraak van de Instância Central Cível da Comarca do Porto-Este (Penafiel).

*Verzoekers:* Alberto José Vieira de Azevedo (hoofdzaak), Maria da Conceição Ferreira da Silva, Rui Dinis Ferreira Alves, Carlos Manuel Ferreira Alves en Vítor José Ferreira Alves (gevoegde zaak) en Fundo de Acidentes de Trabalho do Instituto de Seguros de Portugal, eveneens in de gevoegde zaak, tevens interveniënt in de hoofdzaak.

*Verweerders:* CED Portugal Unipessoal, Lda en Fundo de Garantia Automóvel.

*Verzoek*

*In de hoofdzaak:*

Veroordeling van verweerder CED tot betaling aan verzoeker van het bedrag van 30 058,00 EUR, of, subsidiair, voor het geval verweerder om enige reden, met name onverwacht, niet mocht voldoen aan de op hem rustende verplichtingen, veroordeling van het Fundo de Garantia Automóvel (hierna: „FGA”) op dezelfde gronden, in beide gevallen vermeerderd met wettelijke rente te rekenen vanaf de datum van de dagvaarding tot de datum van daadwerkelijke betaling.

*In de gevoegde zaak:*

Veroordeling van verweerder CED tot betaling aan verzoekers van het bedrag 395 000,00 EUR, of, subsidiair, voor het geval verweerder om enige reden, met name onverwacht, niet mocht voldoen aan de op hem rustende verplichtingen, veroordeling van het FGA op dezelfde gronden, in beide gevallen vermeerderd met wettelijke rente te rekenen vanaf de datum van de dagvaarding tot de datum van daadwerkelijke betaling.

*Standpunt van verzoekers*

Op 17 oktober 2007 om 20:20 uur is op de autosnelweg A40 (in aanleg) in Spanje een verkeersongeval gebeurd waarbij een gehuurd, door de onderneming Sósia Construções, Lda, gebruikt voertuig van het type Nissan Cabstar 5001 DHR, waarin verzoeker als passagier werd vervoerd, betrokken was.

De bestuurder, die de Portugese nationaliteit bezat, was in dienst van voormelde onderneming Sósia Construções, Lda.

De eerste verweerder is de vertegenwoordiger in Portugal van de verzekeraar van de eigenaar van het voertuig in Portugal.

Het ongeval is veroorzaakt door onoplettendheid van de bestuurder, waardoor het voertuig van de weg is geraakt. **[Or 2]**

Bij het ongeval is de echtgenoot en vader van de verzoekers in de gevoegde zaak overleden en heeft verzoeker in de hoofdzaak lichamelijk letsel opgelopen.

Het bedrag van de schadevordering omvat de materiële en de immateriële schade.

*Standpunt van verzoeker Fundo de Acidentes de Trabalho [fonds voor arbeidsongevallen; hierna: „FAT”] (interveniënt)*

FAT heeft aan verzoekster Maria da Conceição (weduwe) uit hoofde van een arbeidsongeval ter uitvoering van een rechterlijke beslissing een totaalbedrag van

13 099,46 EUR aan pensioen uitgekeerd, te vermeerderen met een rekenkundige voorziening van 50 037,30 EUR (toekomstige betalingsverplichtingen).

De vergoedingen wegens arbeidsongeval en wegens verkeersongeval zijn niet cumulatief, waardoor interveniënt wordt gesubrogeerd in de rechten van de werkgever.

*Standpunt van verweerder CED*

Verweerder is niet bevoegd tot vertegenwoordiging van Helvetia Seguros (de verzekeraar van de eigenaar), maar is enkel correspondent in Portugal voor de behandeling van schadeclaims (buitengerechtelijke fase).

Alleen Helvetia beschikt in deze zaak over passieve legitimatie.

Verweerder beschikt evenmin over passieve legitimatie met betrekking tot het door interveniënt ingediende verzoek.

De Portugese gerechten hebben geen internationale bevoegdheid om kennis te nemen van de vordering en Spaans recht is van toepassing (de bestuurder van het voertuig en verzoeker hadden hun gewone verblijfplaats in Spanje).

Naar Spaans recht is de vordering van verzoeker verjaard.

*Standpunt van verweerder Fundo de Garantia Automóvel*

Aan de voorwaarden voor dekking door het waarborgfonds Fundo de Garantia Automóvel (motorrijtuigenwaarborgfonds; hierna: „FGA”), neergelegd in het Regime Jurídico do Seguro Obrigatório (wet op de verplichte verzekering; hierna: „RJSO”), is niet voldaan.

De vordering van verzoeker is verjaard.

Het FGA kan geen partij zijn, daar het niet gelijktijdig met de partijen waarop de burgerlijke aansprakelijkheid berust is gedagvaard.

De verweerder beschikt evenmin met betrekking tot het verzoek van interveniënt over passieve legitimatie.

De tegen het FGA gerichte schadevordering is ongegrond omdat de ingeroepen schade wordt gedekt door schadeloosstelling voor arbeidsongevallen overeenkomstig artikel 51° RJSO.

De door verzoeker ingeroepen feiten worden ontkend.

*De bestreden beslissing*

In de bestreden beslissing heeft de [OMISSIS] rechter a quo vastgesteld dat verweerder CED niet over passieve legitimatie beschikte wegens schending van artikel 29, lid 1, onder a), juncto artikel 43, lid 5, van Decreto-lei 72-A/2003 van 14 april 2003, zowel met betrekking tot de vorderingen in de hoofdzaak [Or 3] als met betrekking tot de vorderingen van interveniënt, zodat ook het ontbreken van passieve legitimatie van het waarborgfonds is vastgesteld. Bijgevolg zijn de vorderingen van verzoekers ongegrond verklaard.

*Hogere beroepen:*

- 1 De verzekeringsmaatschappij, Helvetia Compania Suiza SA, was niet gevestigd in Portugal. Zij werd in Portugal vertegenwoordigd door verweerder CED Unipessoal, Lda.
- 2 Zoals bekend dient met betrekking tot de verplichte verzekering tegen wettelijke aansprakelijkheid inzake motorrijtuigen de verzekeraar een vertegenwoordiger in elke lidstaat van de Unie aan te wijzen om werkzaam te kunnen zijn.
- 3 Juist voor die gevallen is het aanwijzen van een vertegenwoordiger verplicht gesteld en juist in die zin is de wetgeving op het niveau van de Europese Unie de laatste jaren strenger geworden om de slachtoffers van verkeersongevallen beter te beschermen.
- 4 Het standpunt dat verweerder CED Unipessoal, Lda. niet over passieve legitimatie beschikt druist dan ook in tegen de ratio legis van de motorvoertuigenrichtlijnen en maakt het voor de slachtoffers van verkeersongevallen moeilijker hun rechten geldend te maken.
- 5 Volgens Decretos-Lei 94-B/98 en 291/2007 is de vertegenwoordiger die belast is met de schaderegeling verantwoordelijk voor de buitengerechtelijke geschillenbeslechting én voor de gerechtelijke vaststelling van rechten, en dient hij verzoeken om schadeloosstelling volledig te behandelen. In dit verband wordt verwezen naar artikel 67, lid 7, van Decreto Lei 291/2007, waarin voor het vereiste van de aanwijzing van een vertegenwoordiger alleen voor de aanwijzing van het bevoegde gerecht een uitzondering wordt gemaakt. Hieruit kan a contrario worden afgeleid dat de vertegenwoordiger kan worden aangesproken voor de schadevergoeding en procespartij in eigen naam is.
- 6 Voorts wordt betoogd dat de kwestie van de passieve legitimatie geheel los staat van de concrete invulling van de vertegenwoordiging, en dat veeleer relevant is hoe het geschil in het inleidend verzoekschrift is afgebakend. [OMISSIS]
- 7 De opvatting dat verweerder over passieve legitimatie beschikt vindt steun in de rechtspraak van het Supremo Tribunal de Justiça [OMISSIS]
- 8 Verweerder wordt door verzoeker gezien als de met de schaderegeling belaste vertegenwoordiger van de verzekeraar van het betrokken voertuig. In geval van

een verkeersongeval dat onder de werkingssfeer van de voertuigenrichtlijnen valt en zich heeft voorgedaan in een staat die niet de woonstaat van de gelaedeerde is, moet deze laatste de mogelijkheid hebben, in de woonstaat een schadevordering in te dienen bij een door de verzekeraar van de schadeveroorzaker aangewezen vertegenwoordiger voor de schaderegeling. Daarbij dient de vertegenwoordiger te beschikken over voldoende bevoegdheden om de verzekeraar te vertegenwoordigen tegenover de personen **[Or 4]** die ten gevolge van een verkeersongeval schade hebben geleden, alsook tegenover de nationale autoriteiten, daaronder begrepen de rechterlijke instanties, voor zover dat verenigbaar is met de bevoegdheidsregels van het internationaal privaatrecht.

- 9 Decreto Lei 94-B/98, zoals gewijzigd bij Decretos-Lei 8-C/2002 en 72-A/2003, bevat een bepaling – artikel 13, lid 2, onder f) – op grond waarvan de verzekeraar die werkzaam wil zijn op het gebied van de verplichte verzekeringen in elke lidstaat van de Europese Unie een vertegenwoordiger voor de schaderegeling dient aan te wijzen.
- 10 De wet op de verplichte verzekering – Decreto-Lei 291/2007 – bevat ook verduidelijkende bepalingen. Voor vertegenwoordigers die belast zijn met de schaderegeling kan bij voorbeeld worden verwezen naar artikel 67, dat in de leden 2 tot en met 4 vermeldt aan welke criteria de vertegenwoordiger moet voldoen en over welke bevoegdheden hij dient te beschikken. Lid 3 bepaalt in dit verband het volgende: „De met de schaderegeling bevoegde vertegenwoordiger dient voorts te beschikken over voldoende bevoegdheden om de verzekeraar tegenover de gelaedeerde in de in het eerste lid genoemde gevallen te vertegenwoordigen en om de schadevordering van deze laatste volledig te behandelen.”
- 11 Aangaande de bepalingen van de vertegenwoordigingsovereenkomst merkt de rechter a quo op: „Alles hangt af ervan af hoe de vertegenwoordiging geregeld is” [OMISSIS]. Indien dat het geval mocht zijn [OMISSIS], zou aan de vorm echter voorrang worden gegeven boven de inhoud en een richting worden ingeslagen die ingaat tegen die welke wordt aangegeven in de motorrijtuigenrichtlijnen, die gericht zijn op een betere bescherming van slachtoffers van verkeersongevallen [OMISSIS]
- 12 Kort gezegd zijn wij van oordeel dat de kwestie van de legitimatie volledig los staat van de vraag hoe de vertegenwoordiging in het concrete geval geregeld is en dat uit de formulering van het verzoekschrift en van de repliek kan worden afgeleid dat verweerder partij kan zijn.
- 13 Aangaande tot slot het onderzoek van de verjaring moet worden erkend dat verzoeker slechts kort ingaat op de kwestie van zijn incidentele verblijf, zodat dit punt door concrete feiten zal moeten worden aangevuld ten einde het te substantiëren.

- 14 Uit het verzoekschrift en de repliek kan weliswaar niet duidelijk worden afgeleid dat aan de voorwaarden van het begrip „incidenteel” is voldaan, maar het tegendeel kan er evenmin uit worden afgeleid. Het gerecht zal partijen dan ook in het uiterste geval moeten uitnodigen nadere feiten te verschaffen opdat concreet zal kunnen worden vastgesteld of de voorwaarden van dit in artikel 45, lid 3, van het burgerlijk wetboek neergelegde begrip is voldaan.

Verweerder CED heeft in beide hogere beroepen een verweerschrift ingediend en heeft geconcludeerd tot handhaving van de bestreden beslissing. **[Or 5]**

### *Bewezen feiten*

De hierboven kort weergegeven feiten betreffende het procesverloop, de argumenten van partijen en het dictum van de bestreden beslissing worden bewezen geacht.

### *Overwegingen*

Met de hogere beroepen worden in hoofdzaak de volgende vragen aan de orde gesteld:

- de gegrondheid van het beweerde gebrek aan passieve legitimatie van verweerder CED, daar anders voor de kwestie van de legitimatie de wijze waarop de vertegenwoordiging in het concrete geval geregeld is volledig irrelevant is;
- voor het geval de grief gegrond mocht zijn en verweerdere dus moeten worden geacht over passieve legitimatie te beschikken, rijst de vraag of moet worden geconstateerd dat verzoeker slechts summier aanvoert dat hij incidenteel in Spanje verbleef en of partijen dus moeten worden uitgenodigd de feiten nader te preciseren opdat concreet kan worden vastgesteld dat het verblijf incidenteel was in de zin van artikel 45, lid 3, van het burgerlijk wetboek.

### Beoordeling van bovenstaande vragen

#### I

De opgave van het Tribunal da Relação do Porto zal wellicht wat overvloedig woordgebruik meebrengen, daar zowel de argumenten van partijen als de beslissing van de rechter a quo daadwerkelijk uitputtende, met argumenten onderbouwde en zonder meer plausibele argumenten bevatten.

Niettemin dient het Tribunal de vordering van verzoeker te beantwoorden en zijn beslissing met redenen te omkleden.

Vaststaat dat de huidige regeling van het stelsel van verplichte verzekering tegen wettelijke aansprakelijkheid voor motorvoertuigen (Regime do Sistema de Seguro Obrigatório de Responsabilidade Civil Automóvel; D-L 291/2007 van 21 augustus

2007) niet van toepassing is omdat zij ten tijde van het ongeval niet in werking was getreden.

Geconstateerd moet dan ook worden dat voor de beoordeling van de vordering betreffende de met de schaderegeling belaste vertegenwoordiger in Portugal van de verzekeraar van het voertuig waarvan de bestuurder aansprakelijk is voor het ongeval in Spanje de relevante bepalingen zijn vervat in Decreto Lei 94-B/98 van 17 april, voor zover dit de voorwaarden voor toegang tot en uitoefening van het verzekeringsbedrijf in Portugal regelt voor in andere lidstaten van de EU gevestigde verzekeringsmaatschappijen (artikel 1, lid 1).

Artikel 66, lid 1, is relevant waar het bepaalt dat verzekeringsmaatschappijen die in Portugal in het kader van de vrije dienstverrichting risico's wensen te dekken waarvan de dekking wettelijk verplicht is, aan het Instituto de Seguros de Portugal de naam en het adres dienen op te geven van een vertegenwoordiger in Portugal die alle informatie over de schadeloosstellingsprocedure verzamelt en die over voldoende bevoegdheden beschikt om de maatschappij te vertegenwoordigen tegenover gelaedeerden die schadevergoeding kunnen vorderen, alsook om de maatschappij in verband met die schadevorderingen te vertegenwoordigen of in voorkomend te doen vertegenwoordigen voor de Portugese gerechten en autoriteiten. **[Or 6]**.

De aanwijzing van deze met de schaderegeling belaste vertegenwoordiger is thans een voorwaarde om het verzekeringsbedrijf te mogen beoefenen (artikel 13, lid 2, onder f), van Decreto Lei 94-B/98, zoals gewijzigd bij Decreto-Lei 72-A/2003).

De artikelen 41 tot en met 44 van Decreto-Lei 522/85 (Lei do Seguro Obrigatório [wet op de verplichte verzekering], inmiddels ingetrokken), zoals gewijzigd bij voormeld Decreto-Lei 72-A/2003, regelden de bescherming van gelaedeerden met verblijfplaats in Portugal die recht hadden op vergoeding van schade als gevolg van een ongeval dat was veroorzaakt door de deelname aan het verkeer van een voertuig dat gewoonlijk was gestationeerd en verzekerd in een andere lidstaat dan Portugal of, onverminderd het bepaalde in artikel 53, lid 1, in een derde land dat was aangesloten bij het groenekaartsysteem.

In artikel 41, lid 3, van voormelde wet, zoals gewijzigd in 2003, was bepaald dat de met de schaderegeling belaste vertegenwoordiger ook diende te beschikken over voldoende bevoegdheden om de verzekeringsmaatschappij in de in het eerste lid bedoelde gevallen tegenover de gelaedeerden te vertegenwoordigen en om hun schadevorderingen volledig te behandelen. Hij diende de zaak te kunnen onderzoeken in de officiële taal of talen van de woonlidstaat van de gelaedeerde.

Bovenbedoelde regels zijn thans vervat in het Regime do Sistema do Seguro Obrigatório (Decreto-Lei 291/07), wat tot commentaar in de rechtsleer heeft geleid.



Bij Decreto-Lei 291/07 (dat zoals gezegd op het onderhavige geval niet rechtstreeks toepasselijk is) is aan artikel 67, dat identiek aan de leden 1 tot en met 6, van Decreto-Lei 522/85, een lid 7 toegevoegd waarin de volgende bepaling is opgenomen: „De aanwijzing van de met de schaderegeling belaste vertegenwoordiger wordt op zich niet beschouwd als de opening van een bijkantoor, en evenmin is de met de schaderegeling belaste vertegenwoordiger te beschouwen als een vestiging met het oog op de aanwijzing van een gerecht, meer in het bijzonder voor de schaderegeling door de rechter.”

In het kader van de wetgeving van 1998 of van 2007 ontbreekt echter een bepaling op grond waarvan de correspondent of vertegenwoordiger van de verzekeraar die de respectieve werkzaamheid uitoefent in het buitenland, de landen van de Europese Unie daaronder begrepen, door eigen onderdanen voor de rechter kan worden gedaagd in verband met ongevallen die buiten Portugees grondgebied hebben plaatsgevonden.

Adriano Garçon Soares en José Rangel de Mesquita, *Regime do Seguro Obrigatório Anotado*, 2008, blz. 274 en volgende, zijn van oordeel dat het bepaalde in lid 7 (van de wet op de verplichte verzekering van 2007) betekent dat de vertegenwoordiger voor de schaderegeling niet als verweerder kan optreden in gedingen waarin schadevorderingen tegen de verzekeraar die hij vertegenwoordigt aan de orde zijn.

Het punt is dat deze opvatting niet enkel op een aan de nieuwe wetgeving ontleend argument berust, maar ook op bepalingen van Europees recht.

Bovenvermelde auteurs merken het volgende op: **[Or 7]**

„Artikel 4, lid 8, van richtlijn 2000/26/EG (Vierde richtlijn motorrijtuigenverzekering), zoals gewijzigd bij richtlijn 2005/14/EG (Vijfde richtlijn motorrijtuigenverzekering), bepaalt het volgende:

‘8. De aanwijzing van een schaderegelaar wordt op zich niet beschouwd als de opening van een bijkantoor in de zin van artikel 1, onder b), van richtlijn 92/49/EEG en de schaderegelaar wordt niet beschouwd als een vestiging in de zin van artikel 2, onder c), van richtlijn 88/357/EEG noch [...] als een vestiging in de zin van verordening (EG) nr. 44/2001 [...].’

Artikel 2, onder c, van de Tweede richtlijn (88/357) tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende het directe verzekeringsbedrijf, met uitzondering van de levensverzekeringsbranche, tot vaststelling van bepalingen ter bevordering van de daadwerkelijke uitoefening van het vrij verrichten van diensten en houdende wijziging van richtlijn 73/239, definieert ‘vestiging’ als ‘hoofdkantoor, agentschap of bijkantoor van een onderneming, met inachtneming van artikel 3’.

Dat artikel 3 bepaalt het volgende: ‘Voor de toepassing van de eerste richtlijn en van deze richtlijn wordt met een agentschap of bijkantoor gelijkgesteld, elke duurzame aanwezigheid van een onderneming op het grondgebied van een lidstaat, ook indien die aanwezigheid niet de vorm heeft van een bijkantoor of een agentschap, maar enkel bestaat uit een bureau, beheerd door eigen personeel van de onderneming of door een zelfstandig persoon die echter gemachtigd is duurzaam voor die onderneming op te treden zoals een agentschap zou doen.’

Artikel 1, onder b), van richtlijn 92/49/EEG van de Raad van 18 juni 1992 tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende het directe verzekeringsbedrijf, met uitzondering van de levensverzekeringsbranche, en houdende wijziging van de Richtlijnen 73/239/EEG en 88/357/EEG (derde richtlijn schadeverzekering), bevat de volgende definitie: ‘bijkantoor’: ‘ieder agentschap of bijkantoor van een verzekeringsonderneming, met inachtneming van artikel 3 van richtlijn 88/357/EEG’.

Het Executieverdrag is vervangen door verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, die op 1 mei 2002 in werking is getreden (...).

Dat lid 7 (geciteerd wordt de bepaling uit de wet op de verplichte verzekering van 2007) betekent dus dat de vertegenwoordiger voor de schaderegeling niet beschikt over passieve legitimatie om in rechte op te treden als wettelijke vertegenwoordiger van de verzekeringsmaatschappij die hij vertegenwoordigt, aangezien hij niet kan worden gelijkgesteld met een bijkantoor, een agentschap, een bureau of een personeelslid of een persoon die gemachtigd is om permanent namens de maatschappij op te treden, zoals een agentschap, aangezien de bepalingen van de richtlijnen, van het Executieverdrag en van verordening nr. 40/2001 op het onderhavige geval niet van toepassing zijn.

Op de vertegenwoordiger voor de schaderegeling is dus, voor de territoriale bevoegdheid, niet van toepassing artikel 86, lid 2, van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering, op grond waarvan buitenlandse rechtspersonen of vennootschappen op de zetel van hun bijkantoor, agentschap, dochteronderneming, delegatie of vertegenwoordiging kunnen worden opgeroepen, ook indien de verschijning van het hoofdbestuur wordt gevorderd, tenzij uitdrukkelijk bijzondere bevoegdheden zijn verleend om die betekeningen namens de vertegenwoordigde verzekeringsmaatschappij in ontvangst te nemen.”

**[Or 8]**

Vaststaat dat verweerder CED Portugal, Unipessoal, Lda, de correspondent in Portugal is van de verzekeringsmaatschappij die werkzaam is in Spanje, Helvetia Compañia Suiza.

Als correspondent bezit zij bevoegdheden voor de schaderegeling.

Volgens de in de voorgaande paragrafen – met vermelding van het betrokken werk en de auteurs, die voor hun standpunt verwijzen naar het Unierecht – aangehaalde rechtsleer kan verweerder niet in rechte worden opgeroepen als „vertegenwoordiger” van de Spaanse verzekeraar.

Volgens de Vijfde richtlijn motorrijtuigenverzekering, bekendgemaakt op 11 juni 2005, dienden „de lidstaten de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking [te doen] treden om uiterlijk op 11 juni 2007 aan deze richtlijn te voldoen”.

Ofschoon de wet van 2007 op de dag van het onderhavige verkeersongeval nog niet in werking was getreden (zij is vier dagen later in werking getreden) dient bij de uitlegging en toepassing van het nationale recht, door de rechter en het bestuur, aan de bepalingen van nationaal recht een betekenis te worden toegekend die conform of verenigbaar is met het geldende Unierecht, zoals in het onderhavige geval de achtereenvolgende richtlijnen, waarbij mede in aanmerking moet worden genomen dat de richtlijn van 2005 op de datum van het ongeval, in oktober 2007, reeds ten uitvoer had moeten zijn gelegd – de Portugese Republiek had op dit punt niet aan haar verplichtingen voldaan – een en ander overeenkomstig de beginselen van Unierecht inzake de „richtlijnconforme uitlegging” en de „aansprakelijkheid van de staat wegens schending van de Europese verplichtingen”.

Op grond van verordening nr. 44/2001 kon het slachtoffer van een verkeersongeval de maatschappij van de verzekering tegen wettelijke aansprakelijkheid reeds oproepen in zijn woonlidstaat. Anders dan aan een richtlijn, hoefde aan deze verordening geen uitvoering te zijn gegeven in intern recht.

Een en ander geldt onverminderd het feit dat het communautaire rechtskader de slachtoffers van verkeersongevallen in het buitenland wil beschermen en erop gericht is dat de schaderegeling in de communautaire ruimte gewaarborgd is.

## II

Daarmee is de vraag nog niet beantwoord.

Op 16 september 2009 is de Zesde motorrijtuigenrichtlijn 2009/103/EG van het Parlement en de Raad gepubliceerd, waarmee de eerste vijf richtlijnen „ter wille van de duidelijkheid en een rationele ordening” moesten worden gecodificeerd en tegelijkertijd werden ingetrokken.

Volgens artikel 21, lid 5, van die richtlijn dient de schaderegelaar te beschikken over voldoende bevoegdheden om de verzekeringsonderneming in de in artikel 20, lid 1, genoemde gevallen ten aanzien van de benadeelden te vertegenwoordigen en om hun verzoeken volledig af te handelen.

Uit deze bepaling van de richtlijn, die in nationaal recht is neergelegd in artikel 41, lid 3, van Decreto-Lei 522/85 (de inmiddels ingetrokken wet op de verplichte verzekering), zoals gewijzigd bij Decreto-Lei 72-A/2003, en artikel 67, lid 3, van Decreto-Lei 291/2007 (de eerste bepaling is van toepassing op het onderhavige geval, ook al zijn beide bepalingen gelijkkluidend) is in de rechtspraak de volgende conclusie getrokken:

„Krachtens de Decretos-Lei 94-B/98 en 291/97 is de met de schaderegeling belaste vertegenwoordiger zowel verantwoordelijk voor de buitengerechtelijke geschillenregeling als voor de gerechtelijke vaststelling van aanspraken, en bevoegd om schadevorderingen volledig af te handelen.

Ingevolge artikel 67, lid 7, van Decreto-Lei 291/2007 heeft aanwijzing van de vertegenwoordiger enkel voor de bepaling van het bevoegde gerecht geen betekenis. Hieruit kan a contrario worden afgeleid dat de vertegenwoordiger verantwoordelijk is voor de schadeloosstelling en in eigen naam voor de rechter kan worden opgeroepen.

De met de schaderegeling belaste vertegenwoordiger beschikt over passieve legitimatie voor een schadevordering in verband met een verkeersongeval waarvoor een bij deze vertegenwoordiger verzekerde persoon aansprakelijk is.”

Dit standpunt is verdedigd in de uitspraak van het Tribunal da Relação de Lisboa van 17 oktober 2013 [OMISSIS], die steunde op het arrest van het Hof van Justitie van 10 oktober 2013 in zaak C-306/12 (beschikbaar op [curia.europa.eu](http://curia.europa.eu)).

Dezelfde opvatting is in andere woorden in zaken waarin de feiten vergelijkbaar waren aan die van de onderhavige zaak, neergelegd in de volgende uitspraken van hogere rechters:

- uitspraak van het Tribunal da Relação de Coimbra van 26 februari 2013 [OMISSIS];

- uitspraak van het Supremo Tribunal de Justiça van 11 januari 2011 [OMISSIS], hier met het voorbehoud dat „de uit de vertegenwoordigingsovereenkomst voortvloeiende bevoegdheden moeten worden onderzocht”.

### III

Voor zover het Tribunal kan zien, heeft het Hof van Justitie zich nog niet uitgesproken over de vraag of de correspondent of vertegenwoordiger van de verzekeraar die de respectieve werkzaamheid uitoefent in het buitenland, de landen van de Europese Unie daaronder begrepen, door Portugese onderdanen in rechte kan worden opgeroepen voor schadevorderingen in verband met verkeersongevallen die zich buiten Portugees grondgebied hebben voorgedaan.

In voorkomend geval is het voorts de vraag onder welke omstandigheden de correspondent of vertegenwoordiger kan worden opgeroepen, dat wil zeggen of het daarbij al dan niet aankomt op de vertegenwoordigingsovereenkomst.

Er zijn dan ook termen aanwezig om deze vragen ter prejudiciële beslissing aan het Hof van Justitie van de Europese Unie voor te leggen. **[Or 10]**

De vragen worden gesteld met inachtneming van de volgende overwegingen:

**I** - Bij het Tribunal da Relação do Porto zijn twee vorderingen in gewone procedures ingediend, waarin Alberto José Vieira de Azevedo, Maria da Conceição Ferreira da Silva, Rui Dinis Ferreira Alves, Carlos Manuel Ferreira Alves, Vítor José Ferreira Alves en het Fundo de Acidentes de Trabalho van het Instituto de Seguros de Portugal, dit laatste als interveniënt, CED Portugal Unipessoal, Lda en het Fundo de Garantia Automóvel hebben opgeroepen, zij het dit laatste enkel subsidiair, voor het geval verweerder CED de gevraagde schadevergoeding niet betaalt.

**II** -Verzoekers vorderen

*In de hoofdzaak:*

Veroordeling van verweerder CED tot betaling aan verzoeker van het bedrag van 30 058,00 EUR, of, subsidiair, voor het geval verweerder om enige reden, met name onverwacht, niet mocht voldoen aan de op hem rustende verplichtingen, veroordeling van Fundo de Garantia Automóvel op dezelfde gronden, in beide gevallen vermeerderd met wettelijke rente te rekenen vanaf de datum van de dagvaarding tot de datum van daadwerkelijke betaling.

In de gevoegde procedure:

Veroordeling van verweerder CED tot betaling aan verzoekers van het bedrag 395 000,00 EUR, of, subsidiair, voor het geval verweerder om enige reden, met name onverwacht, niet mocht voldoen aan de op hem rustende verplichtingen, veroordeling van het FGA op dezelfde gronden, in beide gevallen vermeerderd met wettelijke rente te rekenen vanaf de datum van de dagvaarding tot de datum van daadwerkelijke betaling.

**III** -Verzoekers voeren aan dat op 17 oktober 2007 om 20:20 uur op de autosnelweg A40 (in aanleg) in Spanje een verkeersongeval is gebeurd waarbij een gehuurd, door de onderneming Sósia Construções, Lda, gebruikt voertuig van het type Nissan Cabstar 5001 DHR, waarin verzoeker Alberto José Vieira de Azevedo (die de Portugese nationaliteit bezit) en Luís de Sousa Alves (echtgenoot en vader van de overige verzoekende natuurlijke personen) als passagier werden vervoerd, betrokken was.

De eerste verweerder, CED Portugal, Unipessoal, Limitada, is de vertegenwoordiger in Portugal van de verzekeraar van de eigenaar van het voertuig en beschikt over de door de verzekeringsmaatschappij overgedragen bevoegdheid, schadegevallen te regelen.

Het bedrag van de schadevordering omvat de materiële en de immateriële schade

Bij het ongeval is de echtgenoot en vader van de verzoekers in de gevoegde procedure overleden en heeft verzoeker in de hoofdzaak lichamelijk letsel opgelopen. Het ongeval is veroorzaakt door onoplettendheid (schuld) van de bestuurder, waardoor het voertuig van de weg is geraakt

De bestuurder bezat de Portugese nationaliteit in was in dienst van Sósia Construções, Lda. **[Or 11]**

Het FAT heeft aan verzoekster Maria da Conceição (weduwe) uit hoofde van een arbeidsongeval ter uitvoering van een rechterlijke beslissing een totaalbedrag van 13 099,46 EUR aan pensioen uitgekeerd, te vermeerderen met een rekenkundige voorziening van 50 037,30 EUR (toekomstige betalingsverplichtingen). De vergoedingen wegens arbeidsongeval en wegens verkeersongeval zijn niet cumulatief, waardoor interveniënt wordt gesubrogeerd in de rechten van de werkgever.

De bevoegdheid van de Portugese gerechten om kennis te nemen van het geschil staat vast.

**IV** –Verweerder CED Portugal, Unipessoal, Lda, is de correspondent in Portugal van de in Spanje werkzame verzekeraar, Helvetia Compañia Suiza.

Als correspondent beschikt zij over bevoegdheden op het gebied van schaderegeling.

**V** –Op de datum van het verkeersongeval, op 17 oktober 2007, gold naar Portugees recht artikel 43 van Decreto-Lei 522/85 van 31 december 1985, zoals gewijzigd bij Decreto-Lei 72-A/2003 van 14 april 2003 (de wet op de verplichte verzekering).

Voor de beslissing in de onderhavige zaak wordt deze wet op de verplichte verzekering toepasselijk geacht omdat zij op de datum van het ongeval van kracht was.

Voormeld artikel 43 van Decreto-Lei 522/85, zoals gewijzigd bij Decreto Lei 72-A/2003, bevat de volgende bepalingen:

„1. De in Portugal gevestigde verzekeringsmaatschappijen alsook de vestigingen in Portugal van buiten het grondgebied van de Europese Gemeenschappen gevestigde maatschappijen, die vergunning hebben om risico's

van de tak ‘wettelijke aansprakelijkheid motorrijtuigen met uitzondering van de aansprakelijkheid van de vervoerder’ te dekken, kiezen vrij hun vertegenwoordiger in elk van de andere lidstaten die zich zal belasten met de schaderegeling, in het woonland van het slachtoffer, voor schadegevallen die zich hebben voorgedaan in een ander land dan het woonland van het slachtoffer (‘met de schaderegeling belaste vertegenwoordiger’).

2. De met de schaderegeling belaste vertegenwoordiger, die dient te wonen of gevestigd dient te zijn in de lidstaat waarvoor hij is aangewezen, kan optreden voor rekening van een of meer verzekeringsmaatschappijen.

3. De met de schaderegeling belaste vertegenwoordiger moet over voldoende bevoegdheden beschikken om de verzekeringsmaatschappij tegenover de gelaedeerde te vertegenwoordigen in de in artikel 1 bedoelde gevallen en om schadevorderingen volledig te behandelen. Hij moet een schadegeval kunnen onderzoeken in de officiële taal of talen van de woonstaat van de gelaedeerde.

4. De met de schaderegeling belaste vertegenwoordiger verzamelt alle noodzakelijke informatie ten behoeve van de regeling van het betrokken schadegeval en treft de maatregelen die noodzakelijk zijn om een akkoord over de schaderegeling te bereiken.” **[Or 12]**

Artikel 4 van richtlijn 2000/26, in Portugees recht omgezet bij artikel 43 van Decreto-Lei 522/85, zoals gewijzigd bij Decreto-Lei 72-A/2003 (en nadien vervat in Decreto-Lei 291/2007), bepaalt het volgende:

„1. [...] Deze schaderegelaar wordt belast met de behandeling en afwikkeling van vorderingen ten gevolge van de in artikel 1 bedoelde ongevallen. [...]

[...]

3. De schaderegelaar kan voor rekening van een of meer verzekeringsondernemingen optreden.

4. De schaderegelaar verzamelt, met betrekking tot dergelijke verzoeken, alle inlichtingen die nodig zijn om de verzoeken te kunnen afhandelen en neemt alle passende maatregelen om over een afwikkeling te onderhandelen. De eis dat een schaderegelaar wordt aangewezen doet niet af aan het recht van de benadeelde, of diens verzekeringsonderneming, om rechtstreeks degene die het ongeval heeft veroorzaakt, of diens verzekeringsonderneming, aan te spreken.

5. De schaderegelaar beschikt over voldoende bevoegdheden om de verzekeringsonderneming in de in artikel 1 genoemde gevallen ten aanzien van de benadeelden te vertegenwoordigen en om hun verzoeken volledig af te handelen. Hij moet in staat zijn de zaak in de officiële taal of talen van de lidstaat van de woonplaats van de benadeelde te behandelen.

[...]"

Volgens artikel 21, lid 5, van de Zesde motorrijtuigenrichtlijn 2009/93 dient de schaderegelaar over voldoende bevoegdheden te beschikken om de verzekeringsonderneming ten aanzien van de benadeelden te vertegenwoordigen en om hun verzoeken volledig af te handelen.

Deze bepaling is omgezet in artikel 67, lid 3, van Decreto-Lei 291/2007, dat gelet op de datum van het ongeval en gezien de wetgeving die destijds in Portugal gold, moet worden geacht op het onderhavige geval niet van toepassing te zijn.

**VI** -Artikel 2, onder c), van richtlijn 88/357 van 22 juni 1988 tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende het directe verzekeringsbedrijf, met uitzondering van de levensverzekeringsbranche, tot vaststelling van bepalingen ter bevordering van de daadwerkelijke uitoefening van het vrij verrichten van diensten en houdende wijziging van richtlijn 73/239, definieert „vestiging” als „hoofdkantoor, agentschap of bijkantoor van een onderneming, met inachtneming van artikel 3”.

Dat artikel 3 bepaalt het volgende: „Voor de toepassing van de eerste richtlijn en van deze richtlijn wordt met een agentschap of bijkantoor gelijkgesteld, elke duurzame aanwezigheid van een onderneming op het grondgebied van een lidstaat, ook indien die aanwezigheid niet de vorm heeft van een bijkantoor of een agentschap, maar enkel bestaat uit een bureau, beheerd door eigen personeel van de onderneming of door een zelfstandig persoon die echter gemachtigd is duurzaam voor die onderneming op te treden zoals een agentschap zou doen.”

Artikel 1, onder b), van richtlijn 92/49/EEG van de Raad van 18 juni 1992 tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende het directe verzekeringsbedrijf, met uitzondering van de levensverzekeringsbranche, en houdende wijziging van de richtlijnen 73/239/EEG en 88/357/EEG, bevat de volgende definitie van „bijkantoor”: „ieder agentschap of bijkantoor van een verzekeringsonderneming, met inachtneming van artikel 3 van richtlijn 88/357/EEG”.

**VII** - Artikel 4, lid 8, van richtlijn 2000/26/EG (Vierde richtlijn motorrijtuigenverzekering), zoals gewijzigd bij richtlijn 2005/14/EG (Vijfde richtlijn motorrijtuigenverzekering), bepaalt het volgende:

„De aanwijzing van een schaderegelaar wordt op zich niet beschouwd als de opening van een bijkantoor in de zin van artikel 1, onder b), van richtlijn 92/49/EEG en de schaderegelaar wordt niet beschouwd als een vestiging in de zin van artikel 2, onder c), van richtlijn 88/357/EEG noch [...] als een vestiging in de zin van verordening (EG) nr. 44/2001 [...]”

Overweging 16 bis van voormelde richtlijn 2000/26, zoals gewijzigd bij richtlijn 2005/14, luidt als volgt: „Overeenkomstig artikel 11, lid 2, juncto artikel 9, lid 1,



onder b) van verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken kan de benadeelde een rechtsvordering instellen tegen de WA-verzekeraar in de lidstaat waar hij zijn verblijfplaats heeft.”

Het Executieverdrag is vervangen door verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, die op 1 mei 2002 in werking is getreden.

Derhalve kan het standpunt luiden dat de met de schaderegeling belaste vertegenwoordiger niet in rechte kan worden opgeroepen als wettelijk vertegenwoordiger van de door hem vertegenwoordigde onderneming, daar hij niet kan worden gelijkgesteld met een vestiging, agentschap, bureau, personeelslid of persoon die gemachtigd is duurzaam voor de maatschappij op te treden, zoals een agentschap zou doen, aangezien de bepalingen van de richtlijnen, van het Executieverdrag en van verordening nr. 44/2001 op het onderhavige geval niet van toepassing zijn.

Op grond van verordening nr. 44/2001 kon het slachtoffer van een verkeersongeval de maatschappij van de verzekering tegen wettelijke aansprakelijkheid reeds oproepen in zijn woonlidstaat. Anders dan aan een richtlijn, hoefde aan deze verordening geen uitvoering te zijn gegeven in intern recht.

**VIII** - Uit het arrest van het Hof van Justitie in de zaak Welter, C-306/12, is in een aantal Portugese rechterlijke beslissingen afgeleid dat de met de schaderegeling belaste vertegenwoordiger door de gelaedeerde voor de rechter kan worden opgeroepen op grond van een verplichting tot schadeloosstelling wegens onrechtmatige daad, met een beroep op de verplichte verzekering voor motorrijtuigen. **[Or 14]**.

Volgens verzoekers beschikt in het onderhavige geval de vertegenwoordiger over passieve legitimatie, terwijl dat volgens verweerder niet het geval is.

In eerste aanleg (Comarca do Porto-Este, Instância Central) is beslist dat verweerder, de vertegenwoordiger van de verzekeraar, geen partij kon zijn en niet kon worden opgeroepen gelet op de uiteenzettingen in paragraaf VII, en is het beroep verworpen.

Tegen die beslissing hebben verzoekers bij het Tribunal da Relação do Porto hoger beroep ingesteld ter verkrijging van een uitspraak over de beslissing dat verweerder niet kon worden opgeroepen.

Het Hof van Justitie wordt verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

1. Moeten overweging 16 bis en artikel 4 van de Vierde richtlijn motorrijtuigenverzekering (richtlijn 2000/26/EG van het Parlement en de Raad van 16 mei 2000, zoals gewijzigd bij richtlijn 2005/14 van het Parlement en de Raad van 11 mei 2005), rekening houdend het bepaalde in artikel 4, leden 4, 5 en 8 (waaraan in Portugees recht uitvoering is gegeven in artikel 43 van Decreto-Lei 522/85 van 31 december 1985, zoals gewijzigd bij Decreto-Lei 72-A/2003 van 14 april 2003), aldus worden uitgelegd dat op grond daarvan de vertegenwoordiger van de verzekeraar die niet werkzaam is in het land waar de rechtsvordering tot schadeloosstelling voor een verkeersongeval is ingediend, uit hoofde van een in een ander land van de Europese Unie gesloten verplichte aansprakelijkheidsverzekering voor motorvoertuigen in rechte kan worden opgeroepen?

2. Hangt bij een bevestigend antwoord op de eerste vraag die mogelijkheid af van de concrete bedingen in de vertegenwoordigingsovereenkomst tussen de vertegenwoordiger en de verzekeraar?

[OMISSIS]